

DARBA AIZSARDZĪBAS ZIŅAS

www.osha.lv

www.vdi.gov.lv

Valsts darba inspekcija

2008.gada 30.janvāris 13.izdevums

Sveicināti!

Dace Avena, Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras Latvijas nacionālā kontaktpunkta koordinatore, VDI Sabiedrisko attiecību nodaļas vadītāja

2008. gads sācies ar vairākiem būtiskiem notikumiem darba likumdošanas jomā. Viens no nozīmīgākajiem ir Ministru kabineta sēdē apstiprinātie grozījumi MK noteikumos par darba aizsardzības prasībām, veicot būvdarbus - tie noteikti palīdzēs sakārtot nozari. Arī VDI direktore Rita Elce uzsver: "Tie būs panākumi nelegālās nodarbinātības samazināšanā, jo nav noslēpums, ka tieši būvniecības nozarē strādā 50 procenti no visiem nelegāli nodarbinātajiem. Jāuzsver, ka patlaban tiek gatavota virkne citu noteikumu saistībā ar nelegālās nodarbinātības samazināšanu - ir veikti grozījumi būvniecības likumā, tiek strādāts pie publisko iepirkumu likuma un citiem normatīvajiem aktiem."

Būtiski piebilst, ka arī darba devēji vēlas sakārtot uzņēmējdarbības vidi. Ekonomikas ministrijas ziņojumā "Administratīvās procedūras un uzņēmējdarbības vide Latvijā 2001.-2007.gads" 39 procenti uzņēmēju atzīst, ka *ēnu* ekonomika ir problēma uzņēmējdarbības plānošanai un veikšanai. Gandarījums, ka uzraugošo institūciju mērķi sakrīt ar darba devēju mērķiem!

Būvobjektos nodarbinātajiem būs nepieciešamas apliecības

Vineta Bērziņa, LM Komunikācijas departamenta direktore

Marika Kupče, sabiedrisko attiecību speciāliste

Lai ierobežotu nelegālo nodarbinātību būvniecībā, darbuzņēmējam vai galvenajam būvuzņēmējam būs pienākums 5 darba dienu laikā sagatavot būvobjektos nodarbināto apliecības un kontrolēt, lai būvobjektā neiekļūtu nepiederošas personas bez apliecībām.

Šie pasākumi palīdzēs izskaust gadījumus, kad darba devēji un darbinieki izvairās no kontrolēm un soda, piemēram, aizbildinoties, ka uz būvobjektu atnākuši „ciemosi”.

Tas noteikts 29.janvārī Ministru kabineta (MK) sēdē apstiprinātajos grozījumos MK noteikumos „Darba aizsardzības prasības, veicot būvdarbus”. Grozījumi stāsies spēkā pēc to publicēšanas laikrakstā *Latvijas Vēstnesis*.

Saskaņā ar apstiprinātajiem grozījumiem, darbuzņēmējam un būvuzņēmējam būs jānodrošina, ka būvobjektā atrodas tajā nodarbināto saraksts. Ja vienā būvobjektā būvdarbus veiks vairāki darbuzņēmēji, tiem būs jāiesniedz galvenajam būvuzņēmējam savu attiecīgajā objektā strādājošo

saraksts. Tajā jānorāda nodarbinātā vārds, uzvārds, personas kods vai darba atļaujas numurs Latvijā nodarbinātajiem ārzemniekiem, darba vai uzņēmuma līguma noslēgšanas datums un numurs, kā arī darbuzņēmēja nosaukums.

Papildus tam, darbuzņēmējam vai galvenajam būvuzņēmējam būs pienākums sagatavot katra būvobjektā nodarbinātā apliecību, kurā papildus augstākminētajai informācijai iekļaus arī strādājošā fotogrāfiju. Pēc apliecību izgatavošanas tās, uzrādot personu apliecinošu dokumentu vai transportlīdzekļa vadītāja apliecību, saņems ikviens attiecīgajā objektā strādājošais. Nodarbinātajiem būs pienākums glabāt apliecību pieejamā vietā, nepieciešamības gadījumā to uzrādot kontrolējošo institūciju pārstāvjiem.

Vienlaikus grozījumi noteikumos precizē darba aizsardzības prasības, veicot būvdarbus. Tajā noteikti kritēriji un nepieciešamais zināšanu līmenis darba aizsardzības koordinatoriem projekta sagatavošanas un izpildes posmos.

Atbilstoši noteikumiem, par būvniecības projekta sagatavošanas posma (no projekta izstrādes sākuma līdz būvdarbu uzsākšanai) prasību ievērošanu atbildīga būs attiecīgās pašvaldības būvvalde, bet par tā izpildes posmu – Valsts darba inspekcija.

„Darba aizsardzības ziņas”

Sagatavoja Sarmīte Bunka-Brilijonka, Valsts darba inspekcijas Sabiedrisko attiecību nodaļas speciāliste.

Ieteikumus un informāciju, kā arī e-pasta adreses, ja turpmāk vēlaties saņemt elektronisko izdevumu “Darba aizsardzības ziņas”, sūtīt uz e-pastu: Sarmite.Bunka@vdi.gov.lv

2007. gadā darba inspekcija atklājusi 2846 nelegāli nodarbinātos

Mārtiņš Poznaks,

VDI Sabiedrisko attiecību nodaļas speciālists

Pērn Valsts darba inspekcija (VDI) nelegālās nodarbinātības samazināšanas politikas īstenošanas ietvaros, apsekojot 3987 uzņēmumus, atklājusi 2846 nelegāli nodarbinātos, kas ir par 37% vairāk nekā 2006. gadā, kad tika atklāti 1802 nodarbinātie bez rakstiskiem darba līgumiem.

Aizvadītā gada laikā par nelegālu nodarbināšanu kopumā 836 darba devēji tika saukti pie administratīvās atbildības, piemērojot naudas sodu kopsummā par 100689 Ls.

2007. gadā visvairāk nelegāli nodarbināto personu ir atklāts Rīgā un Rīgas rajonā – 1217, Latgalē – 397 un Zemgalē – 358. Savukārt Kurzemē atklāts 293, Ziemeļvidzemē – 249, Dienvidu reģionā (Ogres, Jēkabpils un Aizkraukles rajons) – 169, bet Austrumvidzemē –

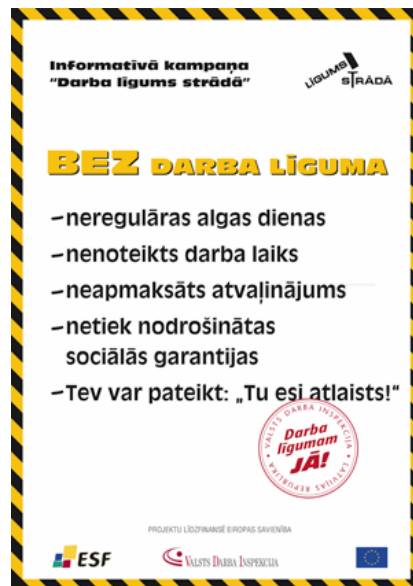
163 nelegāli nodarbināto.

2007.gada decembrī visvairāk bez darba līguma strādājošo tika atklāti uzņēmumos: SIA „Venus 13” – 40, SIA „Tomas būve” – 5 un SIA „Erkers Plus”-5 nelegāli nodarbinātie.

VDI sadarbībā ar Nodarbinātības Valsts Aģentūru (NVA) atklājusi arī 22 nodarbinātos bez rakstveida darba līgumiem, kuri vienlaicīgi bija reģistrējušies kā bezdarbnieki. Šīm personām bezdarbnieka statuss ir anulēts.

Atgādinām, ka, lai liegtu negodprātīgām personām iespēju, maldinot valsti, nelegāli strādāt un vienlaicīgi reģistrēties bezdarbnieku uzskaitē un saņemt valsts garantētos sociālos pabalstus, 2007.gada 29. maijā VDI un NVA parakstīja sadarbības līgumu, kas nosaka abu institūciju sadarbību informācijas sniegšanā par personu nelegālo nodarbināšanu un par NVA pasākumos iesaistīto darba devēju pārbaudes rezultātiem.

Informācija par visiem uzņēmumiem, kuros konstatētas bez darba līgumiem strādājošas personas, pieejama mājas lapā www.vdi.gov.lv sadaļā „Nelegālā

nodarbinātība” apakšsadaļā „2007. gada pārskats” – „Statistika”.

VDI aicina iedzīvotājus aktīvi izmantot anonīmo uzticības tālruni 7312176, lai veicinātu iespējamās informācijas saņemšanu par nelegālo nodarbinātību.

LM: darba līgumi ir obligāti jāslēdz rakstiski ar ikvienu darbinieku

Vineta Bērzina, LM Komunikācijas departamenta direktore

Marika Kupče, sabiedrisko attiecību speciāliste

Sākoties jaunam gadam, daudzi cilvēki nolemj mainīt darba vietu, uzsākot jaunas darba attiecības. Lai nodrošinātu darbinieku sociālo aizsardzību un izvairītos no neregistrētās nodarbinātības, darba līgumi ir obligāti jāslēdz rakstiski ar ikvienu darbinieku, atgādina Labklājības ministrija (LM). To nosaka Darba likums.

„Strādājot bez rakstiski noslēgta darba līguma ikviens darbinieks ir sociāli neaizsargāts darba zaudēšanas, saslimšanas, iegūtās traumas vai vecuma pensijas saņemšanas gadījumā, jo par viņu netiek maksāti nodokļi. Tāpat, piekrītot strādāt uz mutiskas vienošanās pamata,

darbinieks zaudē normatīvajos aktos paredzētās garantijas un nesaskaņu gadījumā ir pilnīgi neaizsargāts pret darba devēja patvaļu,” uzsver LM speciālisti.

Noslēdzot rakstisku darba līgumu darbinieks apņemas veikt noteiktu darbu un pakļauties noteiktai kārtībai un darba devēja rīkojumiem, savukārt darba devējs - maksāt nolīgto algu, kā arī nodrošināt drošus un veselībai nekaitīgus darba apstākļus.

LM speciālisti uzsver, ka šobrīd praksē pastāv divi darba līguma veidi: darba līgums uz nenoteiktu laiku un darba līgums uz noteiktu laiku. Līgumu uz noteiktu laiku slēdz tikai īpaši noteiktos gadījumos, piemēram, strādājot sezonas darbu, veicot gadījuma darbus, aizvietojojam kolēģus un citos. Šajā līgumā obligāti jānorāda termiņš, kad beigsies darba līgums vai arī darba beigšanas apstākļi. Turklāt uz noteiktu laiku noslēgtais darba līgums nevar būt ilgāks par trim gadiem.

LM norāda, ka rakstiskam darba līgumam ir jābūt sagatavotam divos eksemplāros, no kuriem vienam ir jāglabājas pie darbinieka, bet otram pie darba devēja.

Ja darbiniekam ir radušās nesaskaņas ar darba devēju, tās iespējams risināt savstarpēji vienojoties, bet, ja tas nav iespējams, darbinieki var personīgi vērsties Valsts darba inspekcijā (VDI) vai arī izmantot VDI anonīmo tālruni 7312176, vai VDI bezmaksas tālruni 8008004.

Atgādinām, ka par neregistrēti nodarbinātiem Latvijā uzskata gan iedzīvotājus, kuri nav rakstiski noformējuši darba tiesiskās attiecības (nav noslēgts darba līgums, netiek veiktas sociālās apdrošināšanas iemaksas un iedzīvotāju ienākuma nodokļa jautājumi), gan ārzemniekus, kuri strādā Latvijā bez darba atļaujas.

I.Purne ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas pārstāvjiem diskutē par reemigrantu integrēšanu darba tirgū

Gunta Skrebele, labklājības ministres preses sekretāre

Labklājības ministre **Iveta Purne** 22. janvārī ar Eiropas Ekonomiskās un sociālās komitejas Darba devēju grupas prezidentu **Anrī Malosē (Henri Malosse)** un viceprezidentu **Antalu Čuportu (Antal Csupt)**, kā arī Latvijas Darba devēju konfederācijas (LDDK) prezidentu **Vitāliju Gavrilovu** pārrunāja aktuālus jautājumus par demogrāfiskās situācijas ietekmi uz sociālo budžetu, kā arī reemigrantu integrāciju darba tirgū.

Tikšanās laikā tika diskutēti arī par sociālā dialoga nozīmību valsts un uzņēmēju sadarbībā.

A.Molusī pauda gandarījumu par Latvijas sasniegumiem uzņēmēju un valsts dialogā, kā arī atzinīgi novērtēja Labklājības ministrijas ieguldījumu šajā jomā. Viņš arī norādīja uz nepieciešamību sekmēt aktīvāku jauniešu iesaistīšanu uzņēmējdarbībā un sekmēt šīs iedzīvotāju grupas iesaisti individuālo uzņēmumu veidošanā.

A. Molusī atzina, ka uzņēmēju izaugsmē lielu lomu spēlējusi arī Eiropas Savienības (ES) struktūrfondu līdzekļu pieejamība. Viņš aicināja atbalstīt izglītības sekmēšanas aktivitātes, norādot, ka izglītība būs prioritāte arī turpmākajā ES fondu apguvē, jo „uzņēmējiem ir nepieciešami izglītoti darbinieki”.

Savukārt A. Čuports vēlējās noskaidrot ministres viedokli demogrāfiskās krīzes jautājumā, norādot uz visā Eiropā raksturīgo sabiedrības novecošanās tendenci un jautāja – kādi instrumenti Latvijā paredzēti nākamo paaudžu sociālās aizsardzības nodrošināšanai. I. Purne uzskata, ka Latvijā šīs problēmas risinājumam ir jāveido sociālā budžeta līdzekļu uzkrājums.

Ministre arī norādīja, ka par vienu no sava darba prioritātēm uzskata nepieciešamību turpināt uzturēt ciešu saikni ar sociālajiem partneriem un šajā jomā ļoti būtisks ir darbs Nacionālās Trīspusējās sadarbības padomes (NTSP) ietvaros. Tās ietvaros jau panākti, piemēram, grozījumi Darba likumā, veidojot elastīgākus nosacījumus darba devējiem un darbiniekiem. Savukārt šī gada februārī NTSP tiks skatīti jauni grozījumu Darba likumā, kas orientēti uz elastības un drošības principu piemērošanu attiecībā uz darba samaksas regulējumu, darba un atpūtas laika organizāciju un koplīgumu slēgšanu.

Runājot par ministrijas prioritātēm, I. Purne atzina, ka nodarbinātības jomā tās ir saistītas ar vēl ciešāku piemērošanas reālā darba tirgus prasībām un sadarbību ar darba devējiem. Kā pozitīvu jauniešu iekļaušanas darba tirgū piemēru, par ko īpaši interesējās A. Molusī, ministre minēja Latvijas skolēniem nodrošinātās darba iespējas vasaras mēnešos.

šos.

Diskutējot par aktuālo darbaspēka trūkumu un migrācijas problēmu I. Purne norādīja, ka ministrijas veiktais izskaidrojošais darbs, kā arī pasākumu kopums reemigrantu integrēšanai darba tirgū, sekmēs uz ārvalstīm peļņā devušos Latvijas iedzīvotāju atgriešanos dzimtenē. „Saprotot, ka tagad arī Latvijā ir iespējas labi pelnīt, cilvēki pamazām sāk atgriezties dzimtenē, tāpēc nodarbinātības jomā piedāvājam plašas reemigrantu integrācijas iespējas,” norādīja I. Purne.

Bezdarbnieku – reemigrantu integrēšanai šogad paredzēti piemēram tādi pasākumi kā konsultatīvs un finansiāls atbalsts komercdarbības uzsākšanai, kā arī apmācība un pārkvalifikācija.

LDDK prezidents **Vitālijs Gavrilovs** atzinīgi novērtēja ministrijas atbalstu LDDK kapacitātes stiprināšanai un jaunu biedru piesaistei un izteica cerību sekmīgai sadarbībai arī tālākajā nākotnē, vienlaikus norādot uz pastāvošajām problēmām LDDK dialoga veidošanā ar Latvijas pašvaldībām.

EESK pārstāvji Latvijā viesojās no 21. – 22. janvārim ar mērķi ir sekmēt uzņēmējdarbības vides uzlabošanu Latvijā un ES dalībvalstīs.

Valsts darba inspekcija pērn atklājusi 99 slēptos nelaimes gadījumus darbā

Sarmīte Bunka-Brilijonka, VDI Sabiedrisko attiecību nodaļas speciāliste

2007.gadā Valsts darba inspekcija (VDI) atklājusi 99 slēptos nelaimes gadījumus darbā.

„Saskaņā ar likumu, darba devējiem par smagu vai letālu darba vietā notikušu nelaimes gadījumu nekavējoties ir jāpaziņo darba inspekcijai, savukārt gadījumā, kad darbinieka gūtās traumas nav klasificētas kā smagas, darba devējam pašam jāizmeklē nelaimes gadījums. Jāsaka, ka bieži vien darba devēji

neievēro likumu, un mēs par nelaimes gadījumu uzzinām pēc vairākiem mēnešiem vai dažkārt pat pēc vēl ilgāka laika,” uzsver VDI direktore **Rita Elce**.

Piemēram, pērnā gada nogalē VDI reģistrēja un uzsāka 2006. gada 23. augustā notikušu nelaimes gadījuma izmeklēšanu, kurā smagus apdegumus, veicot automašīnas remontu, guva SIA „Vērsis Ko” autovadītājs.

Darbinieki neapzinās, ka, vienojoties ar darba devēju par nelaimes gadījuma darbā slēpšanu, viņi zaudē sociālās garantijas, kas pienākas cilvēkam, ja par

viņu ir veiktas sociālās iemaksas un viņš ir cietis nelaimes gadījumā darba vietā. Piemēram, cietušajam netiek apmaksāti rehabilitācijas izdevumi.

Pēc šobrīd VDI rīcībā esošās informācijas laikā no 2007. gada 1.janvāra līdz 31.decembrim Latvijas Republikā darba vietās gājuši bojā 58 darbinieki un 268 guvuši smagas traumas.

Kopējie statistikas dati var mainīties, jo izmeklēšanas rezultātā var tikt konstatēti, ka nelaimes gadījums nav bijis saistīts ar darbu.

Sociālie partneri atbalsta valsts sociālo pabalstu palielināšanu

Juris Vīgulis, LM Komunikācijas departamenta sabiedrisko attiecību speciālists

Marika Kupče, sabiedrisko attiecību speciāliste

23.janvārī sociālie partneri Sociālās drošības apakšpadomes sēdē atbalstīja Labklājības ministrijas (LM) priekšlikumu no 2009. gada paaugstināt vairākus valsts sociālos pabalstus.

Atgādinām, ka LM paredzējusi no 2009.gada 1.janvāra paaugstināt ģimenes valsts pabalstu, piemaksu pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu invalīdu un valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu.

Tāpat atbalstu guva LM iecere pilnveidot atsevišķu pabalstu un piemaksas pārskatīšanas kārtību. Ja patēriņa cenu indekss kopš pēdējās pabalsta paaugstināšanas būtu pieaudzis par vairāk nekā 10% gadā, valdībai būtu jālemj par šo pabalstu paaugstināšanu atbilstoši faktiskajam cenu pieaugumam.

Diskutējot par minēto pabalstu palielināšanas iespējām, Latvijas Darba devēju konfederācijas ģenerāldirektore Elīna Egle rosināja pabalstus regulāri pārskatīt, ņemot vērā ne tikai inflācijas rādītājus, bet arī tautsaimniecības izaugsmi. Šim viedoklim pievienojās arī Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (LBAS) pārstāvji.

Papildus iepriekšminētajam, LBAS ierosināja piemaksas pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu invalīdu apmēru pārskatīt, ja patēriņa cenu indekss kopš pēdējās piemaksas apmēra paaugstināšanas būs pieaudzis par 5 līdz 7% gadā, nevis 10%, kā noteikts LM izstrādātajos grozījumos.

Savukārt LM Sociālās apdrošināšanas departamenta direktore Jana Muižniece uzsvēra, ka LM redzes lokā ir vairākas sociālā riska

grupas, kurām nepieciešams regulāri pārskatīt pabalsta apmēru, un LM piedāvātais pabalstu un piemaksu pārskatīšanas risinājums ir optimāls.

Atgādinām, ka LM no 2009. gada 1. janvāra paredzējusi paaugstināt valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēru no 45 līdz 60 latiem mēnesī. Invalīdiem kopš bērnības šis pabalsts pieaugtu no 50 līdz 75 latiem mēnesī.

Šī pabalsta paaugstināšana ietekmēs arī valsts pensiju, pabalstu un atlīdzību apmēru. No valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēra ir atkarīgi valsts vecuma pensijas, invaliditātes pensijas un apgādnieka zaudējuma pensijas minimālie apmēri, kā arī apbedīšanas pabalsta apmērs, atlīdzības saistībā ar nelaimes gadījumu darbā vai arodslimību un citu atlīdzību apmērs.

Savukārt plānotais ģimenes valsts pabalsts 2009. gadā varētu sasniegt:

- par 1. bērnu 10 latus mēnesī;
- par 2. bērnu – 12 latus mēnesī;
- par 3. bērnu – 16 latus mēnesī;
- par 4. un nākamajiem bērniem – 18 latus mēnesī.

Piemaksa pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu invalīdu 2009.gadā tiktu paaugstināta no 50 līdz 75 latiem mēnesī.

Sociālās drošības apakšpadomes mērķis ir nodrošināt un veicināt valsts, darba devēju organizāciju un darbinieku arodbiedrību sadarbību un līdzdalību valsts sociālās drošības sistēmas pilnveidošanā, lai garantētu sociālo stabilitāti un paaugstinātu sociālo partneru līdzatbildību par pieņemto lēmumu izpildi.

Darba inspekcija uzsāk apstrādes rūpniecības uzņēmumu inspicēšanas kampaņu

2008.gada februārī Valsts darba inspekcija (VDI) visā valstī īsteno vērīgu tekstilizstrādājumu un apģērba ražošanas uzņēmumu inspicēšanas kampaņu, kuras mērķis ir preventīvi apsekot uzņēmumus un izvērtēt faktiskos darba apstākļus.

„Lai novērstu nelaimes gadījumus un arodslimības apstrādes rūpniecības nozarē, darba devējam ir jāpievērš uzmanība darba aizsardzības organizācijai un apstākļiem darba vietās. Ir svarīgi, lai darbinieki būtu apmācīti un instruēti darba aizsardzības jautājumos, kā arī informēti par jebkuru risku, kas saistīts ar darba aprīkojuma lietošanu. Inspicējot uzņēmumus, VDI vērtēs arī līmeni, kādā darbiniekiem ir iespēja piedalīties darba vides iekšējās uzraudzības veikšanā,” skaidro VDI direktore Rita Elce.

Vairāk kā 200 Latvijas tekstilizstrādājumu un apģērba ražošanas uzņēmumiem VDI tuvākajās dienās nosūtīs vēstules, ar kurām personīgi informēs darba devējus par kampaņas norisi. Šiem uzņēmumiem VDI inspektori apsekojumu laikā pievērsīs īpašu uzmanību.

Kampaņas ietvaros darba inspektori pārbaudīs, vai apstrādes rūpniecības uzņēmumos tiek ievērotas darba aizsardzības prasības: par darbinieku apmācību, par obligāto veselības pārbažu veikšanu, vai tiek nodrošināta individuālo aizsardzības līdzekļu lietošana, vai ir veikts risku izvērtējums.

VDI statistikas dati liecina, ka 2007.gadā apstrādes rūpniecības nozarē reģistrēti 583 nelaimes gadījumi darbā - 8 darbinieki traumu rezultātā bija gājuši bojā, bet 72 gadījumos bija gūtas smagas traumas. Savukārt 2007.gadā tekstilizstrādājumu ražošanas nozarē reģistrēti 39 arodslimības gadījumi, bet apģērba ražošanas nozarē – 24.

VDI arī šogad savu darbu turpinās kampaņveidīgi, jau martā VDI plāno inspicēt frizētavu un skaistumkopšanas salonu sektoru. Atgādinām, ka pērn plaša mēroga inspicēšanas kampaņas tika veiktas šādās nozarēs: pasta un telekomunikācijas, būvniecība, kokapstrāde, transports un veselības aprūpe.

Aktualitātes attiecībā uz VDI inspicēšanas kampaņu norisi un informatīvie materiāli par darba aizsardzību pieejami mājas lapā www.vdi.gov.lv, kā arī darba aizsardzības mājas lapā www.osha.lv.

Mārtiņš Pozņaks, VDI Sabiedrisko attiecību nodaļas speciālists

Eiropas Riska observatorija: daudz Eiropas migrējošo strādājošo cieš no sliktiem darba drošības un veselības apstākļiem

Eiropas darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra

Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras (EU-OSHA) jaunajā ziņojumā Eiropas Riska observatorija nodrošina pārskatu par vissvarīgākajām problēmām, kas saistītas ar migrējošo strādājošo drošību un veselību darba vietās. Migrācija var radīt karjeras iespējas, kas uzlabo strādājošo vispārējo labsajūtu, bet tā arī var izraisīt profesionālo prasmju zudumu un vāju sociālo mobilitāti, kas saistīta ar potenciālām veselības un drošības problēmām.

„Pārmērīgi liels bieži vien ir to migrējošo strādājošo īpatsvars, kas darbojas paaugstinātā riska sektoros un netīrās, bīstamās un stresainās darba vietās,” saka *Jukka Takala*, EU-OSHA priekšsēdētājs (Eiropas Riska observatorija ir neatdalāma EU-OSHA daļa).

„Viņi bieži vien strādā nedrošībā, pakļaujoties sliktiem darba apstākļiem un saņemot niecīgu algu. Šis jautājums rada lielas bažas Eiropas mērogā.” Eiropas Riska observatorijas ziņojumā tiek nodrošināts pārskats par migrāciju Eiropā un tiek uzskaitītas visbūtiskākās problēmas, kas saistītas ar migrējošajiem strādājošajiem.

Darba tirgus segregācija

Pašreizēja situācija liecina par lielu migrējošo strādājošo īpatsvaru, kas darbojas noteiktajos sektoros un pilda noteiktus darbus — no vienas puses tie strādā augsti kvalificētus darbus, piemēram, IT jomā, bet no otras puses daudzi strādājošie cieš no sliktiem darba apstākļiem tādos sektoros kā lauksaimniecība un dārzkopība, celtniecība, veselības aprūpe, mājsaimniecība, transports un ēdināšanas sektors.

Lielu migrējošo strādājošo īpatsvaru šajos sektoros var izskaidrot ne tikai ar darbaspēka trūkumu, bet arī ar valodas un juridisku šķērslī, kā arī ar netiešiem diskriminācijas veidiem. Turklāt viņu skaits, iespējams, palielināsies, jo oficiālie statistiskie dati lie-

cina tikai par likumīgu pastāvīgu migrāciju, bet ir arī pagaidu strādājošie un nelegāli strādājošie, jo īpaši lauksaimniecības sektorā.

Darba tirgus segregācija rada pārkvalifikāciju attiecībā uz daudziem migrējošajiem strādājošajiem, tā kā tie strādā mazkvalificētus darbus.

Kā darba apstākļi ietekmē migrantu veselību un drošību

Darba tirgus segmentācija var izraisīt negatīvas sekas, piemēram, zemas algas, garāku darba laiku, lielāku darba nestabilitāti, lielāku fizisko spiedi, monotonu darbu un lielāku negadījumu risku darba vietās.

Migrējošie strādājošie cieš no papildu veselības un drošības riska arī tāpēc, ka tie salīdzinoši neilgu laiku strādā uzņēmējās valstīs, un viņu zināšanas par pastāvošām veselības aizsardzības un drošības sistēmām ir ierobežotas. Turklāt viņi ziņo par pārkāpumiem daudz vairāk nekā viņu kolēģi no vietējo iedzīvotāju vidus. Ņemot vērā daudz nelabvēlīgākus darba apstākļus, lielais stresa un pārslodzes līmenis ir viena no redzamajām sekām.

Nelegālais darbs

Lai gan precīzi dati par nelegālās no-

darbinātības līmeni nav pieejami, pēc novērtējuma datiem deviņās valstīs, kam pieder vislielākais ekonomikas segments no ES15, starp 4,4 un 5,5 miljoniem imigrantu strādā „neoficiālajā ekonomikas segmentā”. Pastāv nopietnas bažas par nelegāli strādājošo veselības stāvokli, jo tiem bieži vien nav pieejami veselības aprūpes pakalpojumi darba vietās un trūkst juridiskās aizsardzības mehānismu, it īpaši tas attiecas uz strādājošajiem, kas strādā bīstamus darbus. Spriežot pēc datiem, kas gūti dažu pētījumu gaitā par nelegāli nodarbināto darba drošību un veselību, var secināt, ka nelegāli nodarbināto skaits ir lielāks nekā reģistrēts statistikā un ka tie, iespējams, cieš no ļoti sliktiem darba apstākļiem.

Aktuāls jautājums

Migrējošo strādājošo drošība un veselība rada bažas ES. Tādēļ Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra turpinās pārraudzīt zināšanu līmeni saistībā ar šo jautājumu un sekmēt informācijas apmaiņu par esošām labām praksēm aģentūras interneta mājaslapā.

2007.gadā notikušie smagie un letālie nelaimes gadījumi darbā, kuros cietuši ārvalstnieki

Valsts darba inspekcija

2007.gadā Valsts darba inspekcija izmeklēja sešus nelaimes gadījumus darbā, kuros smagas traumas bija guvuši un gājuši bojā šādos uzņēmumos strādājoši ārvalstnieki:

- SIA “Bolderāja Ltd” darbinieks no Bulgārijas guva smagas traumas,
- SIA “PVZ Konstrukcija” darbinieks no Moldāvijas guva smagas traumas,
- SIA “Dubrovsky” darbinieks no Ukrainas gāja bojā darba vietā,
- SIA “Toris F” darbinieks no Ukrainas gāja bojā darba vietā,
- A/S “Liepājas Metalurgs” darbi-

Būvobjektos, neievērojot darba aizsardzības prasības, iet bojā gan vietējie, gan ārvalstu darbinieki

nieks no Moldāvijas gāja bojā darba vietā,

- SIA “SKH” darbinieks no Bulgārijas gāja bojā darba vietā.

Turpmāk trokšņa mērījumus būs jāveic ar kalibrētu mēraparatūru

Vineta Bērziņa, LM Komunikācijas departamenta direktore

Marika Kupče, sabiedrisko attiecību speciāliste

Veicot darba vides riska novērtēšanu, turpmāk trokšņa mērījumi būs jāveic ar kalibrētu mēraparatūru.

Līdz šim trokšņa mērījumi bija jāveic ar verificētu mēraparatūru.

To paredz Labklājības ministrijas (LM) izstrādātie grozījumi Ministru kabineta noteikumos „Darba aizsardzības prasības nodarbināto aizsardzībai pret darba vides trokšņa radīto risku”, kas 3.janvārī izsludināti Valsts sekretāru sanāksmē. Iepriekšminētās izmaiņas

nepieciešamas, jo pērn apstiprinātajā valsts metroloģiskai kontrolei pakļauto mērīšanas līdzekļu sarakstā nav iekļauti akustiskie mērīšanas līdzekļi – audiometri un trokšņmēri.

Tāpat izstrādātais noteikumu projekts redakcionāli precizēts atbilstoši izmaiņām citos normatīvajos aktos un Latvijas Valsts standartos.

Saskaņā ar likumu par mērījumu vienotību, kalibrēšana ir operāciju kopums, kas nosacītos apstākļos konstatē sakarību starp mērīšanas līdzekļu uzrādītajām vērtībām un attiecīgām etalonu vērtībām. Kalibrēšanu izmanto, lai noteiktu instrumenta nolāšjuma pareizību, drošumu un ticamību. Tāpat tā nepieciešama, lai nodrošinātu to, ka nolāšju-

mi no mērīšanas līdzekļa ir saskaņā ar citiem mērījumiem.

Savukārt verificēšana ir darbību kopums, ar kuru palīdzību konstatē un apstiprina, ka valsts metroloģiskajai kontrolei pakļautie mērīšanas līdzekļi atbilst noteiktajām prasībām.

Pēc LM pētījuma „Darba apstākļi un riski Latvijā” datiem, troksnim ir pakļauti 45% nodarbināto, galvenokārt, koksnēs, koka un korķa izstrādājumu, mēbeļu ražošanā (80,5%), būvniecībā (65,4%), apstrādes rūpniecībā (65,2%) un izglītībā (62,1%). Troksnim biežāk pakļauti vīrieši (57,7%) nekā sievietes (34,6%).

LM papildina Profesiju klasifikatoru

Vineta Bērziņa, LM Komunikācijas departamenta direktore

Marika Kupče, sabiedrisko attiecību speciāliste

Lai papildinātu Profesiju klasifikatoru ar jaunām profesijām un profesiju standartiem, 29.janvārī Ministru kabinetā (MK) apstiprināti Labklājības ministrijas (LM) sagatavotie grozījumi noteikumos par Profesiju klasifikatoru.

Profesiju klasifikatorā iekļautas jaunas profesijas pašvaldību, farmācijas un reliģijas jomās. Tā piemēram, klasifikators papildināts ar tādām profesijām, kā *garīgās aprūpes dienesta vadītājs, profesionālais veselības aprūpes kapelāns, zāļu reģistrācijas vadītājs, farmaceitisko produktu speciālists, interneta portāla redaktors, sabiedriskā transporta organizators*, u.c.

Tāpat kopš 2007. gada 1.septembra profesiju standarti ir Profesiju klasifikatora daļa, tāpēc tos turpmāk iekļaus tajā. To paredz 2006.gada septembrī apstiprinātie grozījumi Profesionālās izglītības likumā. Patlaban, atbilstoši Izglītības un zinātnes ministrijas priekšlikumam, Profesiju klasifikatorā iekļaus profesiju standartus šādām profesijām: *logistikas darbinieks, sociālais audzi-*

nātājs un metālapstrādes tehnoloģisko līniju operators.

Tie nosaka attiecīgajai profesijai atbilstošus profesionālās darbības pamatuzdevumus un pienākumus, profesionālās kvalifikācijas pamatprasības, kā arī to izpildei nepieciešamās zināšanas un prasmes. Minētie standarti iekļauti jaunā pielikumā un grupēti pa Profesiju klasifikatora pamatgrupām.

Kopumā noteikumos ir apkopoti priekšlikumi, kas LM iesniegti līdz 2007. gada 1.oktobrim.

Profesiju klasifikatorā profesijas pēc starptautiski atzītiem kodiem ir klasificētas deviņās pamatgrupās, balstoties uz profesiju profesionālās kvalifikācijas līmeni (teorētisko un praktisko sagatavotību, kas ļauj veikt noteiktai sarežģītības un atbildības pakāpei atbilstošu darbu). Šobrīd klasifikatorā ietvertas vairāk kā 4000 profesijas. Ar Profesiju klasifikatoru tuvāk var iepazīties LM interneta mājas lapā <http://www.lm.gov.lv/?sadala=709>.

Atgādinām, ka profesiju klasifikators tiek aktualizēts pēc nepieciešamības,

Klasifikators papildināts arī ar profesiju *farmaceutisko produktu speciālists*

bet ne retāk kā divas reizes gadā. Priekšlikumus klasifikatora aktualizēšanai juridiskas personas var iesniegt LM. Pēc to saņemšanas ministrija sagatavo grozījumus noteikumos par Profesiju klasifikatoru, kurus iesniedz izskatīšanai MK līdz katra gada 1. jūlijam un 1. decembrim.

Iesniedzot priekšlikumus par jaunu profesiju iekļaušanu klasifikatorā ir jānorāda profesijas nosaukums, pamatojums tās nepieciešamībai (amata apraksts, profesijas standarts u.c.), profesijas paredzamā vieta klasifikācijā, kā arī profesijas profesionālās darbības pamatuzdevumu apraksts.

Arodbiedrības tiekas ar Ministru prezidentu Ivaru Godmani

Sanita Lorence, LBAS sabiedrisko attiecību vadītāja

Lai precīzāk iezīmētu sociālo partneru sadarbības virzienus nacionālajā līmenī un nepastarpināti iegūtu informāciju par jaunās valdības prioritātēm, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (LBAS) vadība un arodbiedrību pārstāvji 9. janvārī tikās ar Ministru prezidentu Ivaru Godmani.

I. Godmanis konstatēja, ka valdības un ministriju noslēgtās vienošanās ar arodbiedrībām pildīt būs ļoti problemātiski. Viņš aicināja arodbiedrības koleģiāli un atbildīgi pievērsties šim jautājumam: „Taču varu solīt, ka no šīm vienošanās neatkāpsimies.” LBAS priekšsēdētājs Pēteris Krīgers pēc tikšanās atzina, ka arodbiedrībām jau pieredze ir, ko darīt, ja valdība nepilda solīto, un laiks rādīs, cik lielā mērā šīs metodes vajadzēs pielietot.

LBAS vadība, speciālisti un vairākas nozaru arodbiedrības bija sagatavojušas un jau iepriekš iesniegušas valdībai jautājumus par dažādām tēmām. Taču Ministru prezidents atbildēja tikai uz daļu no tiem, ievērojami tikšanās laiku veltot pārstāstam par līdzšinējo algu pieaugumu, bet tomēr atzīstot, ka ne jau algu palielināšanās ir inflācijas cēlonis.

Arodbiedrības uzdeva jautājumu par izdienas pensijām - ar ko ir izskaidrojama politikas maiņa šajā jautājumā? Valdības deklarācijas 2.6. punktā noteikts, ka valdība neplāno paplašināt izdienas pensiju saņēmēju loku, kaut gan ar iepriekšējo valdību bija panāktas zināmas pozitīvas iezīmes šī jautājuma risināšanā. Ministru prezidents I. Godmanis atbildēja, ka šī valdība neplāno atvērt Izdienas pensiju likumu, taču pēc Dzelzceļnieku un satiksmes nozares darbinieku arodbiedrības

pārstāvju teiktā par ikgadējām veselības pārbaudēm, ko bieži stingro kritēriju dēļ nespēj iziet lokomotīvu mašīnistī, tomēr atzina, ka par šo jautājumu ir jādomā.

Mediķi bija iesnieguši jautājumu, vai valdība uzskata, ka veselības aprūpei 2008.gadā piešķirtā valsts budžeta finansējuma samazināšana līdz 3,5% no

LBAS priekšsēdētājs Pēteris Krīgers

IKP atbilst Nacionālajam attīstības plānam un spēj veicināt tuvošanos ES stratēģiskajai pieejai iedzīvotāju veselības uzlabošanā? Tāpat – vai valsts budžeta grozījumos 2008. gadā jaunā valdība gatavojas novērst iepriekš pieļautās kļūdas darba samaksas aprēķināšanas metodikā veselības aprūpes darbiniekiem? Pēc Veselības un sociālās aprūpes darbinieku arodbiedrības priekšsēdētāja Valda Kera atkārtoti uzdotā jautājuma, raisījās samērā ass dialogs, bet izpratne no valdības puses netika saņemta.

LBAS vairākkārt ir izteikusi priekšlikumus par ministriju, aģentūru un dažādu fondu skaita samazināšanu, kā arī par valsts un pašvaldību uzņēmumu „politisko” padomju likvidēšanu, – premjers informēja, ka visām ministrijām ir dots uzdevums izanalizēt situāciju šajā jomā.

LBAS vairākkārt ir rosinājusi Latvijā ieviest progresīvo iedzīvotāju ienākumu nodokļu sistēmu, bet tas nenotiek. Uz šo jautājumu I. Godmanis atbildēja, ka, viņaprāt, par progresīvu varot uzskatīt arī plānoto neapliekamā minimuma palielināšanu. Taču 2008. gadā nenotiks nekāda nodokļu sistēmas maiņa, vienīgi iedzīvotāju ienākuma nodoklis tiks piemērots arī citiem ienā-

kumiem, ne tikai darba algai. Tāpat arodbiedrības vēlējas zināt, kad valdība plāno ieviest iedzīvotāju ienākumu nodokļa neapliekamā minimuma piemērošanu strādājošiem pensionāriem, - to ieviešot 2009. gadā, tikai valdības vadītājs vēl nemācēja pateikt, cik lielā apjomā.

Diskusija premjeram izvērtās arī ar Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrības pārstāvjiem – par to, lai arī izglītības darbinieku algas pieaugums būtu no janvāra, nevis septembra, par to, ka iepriekšējā valdība solījusi 2010. gadā pedagogu algas aprēķināt ar koeficientu 1,2 pret tā brīža vidējām algām sabiedriskajā sektorā... Bet arī par šiem jautājumiem neko konkrētu I. Godmanis nevarēja atbildēt.

Par valdības šī gada galveno jautājumu Ministru prezidents minēja administratīvi teritoriālās reformas īstenošanu. Jautājumā par brīvu darbaspēka ieplūšanu valstī, premjers gan atbildēja viennozīmīgi, ka viņš nekad „nevērs vaļā vārtus”. Vienīgi – ja nu kāda uzņēmuma vadītājs viņu pārliecinātu, ka bez darbaspēka no ārvalstīm šī valstij vitāli nozīmīgā ražotne ir jāver ciet, tad viņš varētu rosināt valdībā lemt tieši par šo konkrēto uzņēmumu.

“BT 1” iesāk jauno izstāžu sezonu

Liene Papēde, “BT 1” Sabiedrisko attiecību projektu vadītāja

Starptautisko izstāžu rīkotājsabiedrība “BT 1” ar panākumiem noslēgusi pagājušā gada izstāžu sezonu, un jaunā sezona sāksies pavisam drīz, kad no 8. līdz 10. februārim Ķīpsalā jau 15. reizi notiks tūrisma gadatirgus “Balttour”.

2007. gada izstāžu bizness skaitļos

2007. gada sezonā notika 28 starptautiskas izstādes un viena nacionāla mēroga izstāde – Latvijas reģionu sasniegumu pārskata un attīstības izstāde – “Reģionālā attīstība Latvijā 2007”. Tāpat notika Starptautiskās Autoražotāju asociācijas (OICA) kalendāra izstāde “Baltic International Motorshow Riga 2007”, kas notiek reizi trijos gados vienā no Baltijas valstu galvaspilsētām.

Pērnā gada izstāžu kalendāru papildināja divas jaunas izstādes – starptautiskā bērnu preču un pakalpojumu izstāde “Bērnu pasaule 2007” un nekustamo īpašumu izstāde-forums “Realty Baltics 2007”. Abu izstāžu debija bija izdevusies, jo pasākumus atzinīgi novērtēja gan dalībnieki un apmeklētāji, gan arī sadarbības partneri un nozares profesionāļi.

“BT 1” rīkotās izstādes Ķīpsalā 2007. gadā apmeklēja vairāk nekā pusmiljons apmeklētāju – 587 034 (2006. gadā – 470 396, 2005. gadā – 463 240). Turklāt maijā izstādes “Bērnu pasaule 2007” laikā tika sagaidīts “BT 1” rīkoto izstāžu 4 miljona apmeklētājs. Apkopotā informācija parāda, ka profesionālie apmeklētāji uz “BT 1” rīkotajām izstādēm ieradušies ne vien no ES un NVS valstīm, bet arī no citām pasaules valstīm – Dienvidkorejas, ASV, Japānas, Armēnijas, Indonēzijas, Islandes, Ēģiptes, Jaunzēlandes, Taivānas u. c.

2007. gadā 29 “BT 1” rīkotajās izstādēs piedalījušies 4898 dalībnieki, kas ir krietni vairāk nekā iepriekšējos gados (2006. gadā – 4282, 2005. gadā – 3968). Līdzās dalībniekiem no visām ES valstīm, kā arī valstīm, ar kurām Latvijai ir visaktīvākā ekonomiskā sadarbība, šogad ar stendiem izstādēs piedalījušies arī uzņēmumi no Zambijas, Čīles, Ķīnas, Kazahstānas, Kanādas, ASV Virdžīnu salām, Jaunzēlandes, Izraēlas, Šrilankas, Sanmarīno, Malaizijas un Apvienotajiem Arābu Emirātiem.

Izstāžu dalībnieku pieaugums skaidrojams ar izstāžu klāsta paplašināšanu, rīkojot jaunas izstādes, kā arī ar trešās halles uzstādīšanu izstāžu “Māja I 2007” un “Baltic International Motorshow Riga

2007” vajadzībām. Dalībnieku skaits pieaug arī tādēļ, ka izstādēs paplašinās pārstāvēto nozaru skaits un sortiments. Piemēram, izstādes “Riga Food” dalībnieku skaits gada laikā palielinājies no 669 līdz 709.

2008. gadā 30 izstādes, vairākas izstādes – jubilāres

2008. gada sezonā notiks 30 izstādes – gan ikgadēji projekti, gan izstādes, kas notiek katru otro gadu – 4. nacionālā specializētā medicīnas izstāde “Medbaltica 2008”, “Automehānika 2008” un “Transports un Loģistika 2008”.

2008. gadā nozīmīgas jubilejas svīnēs tūrisma gadatirgus “Balttour”, izstāde “Atpūta un sports” un erotikas festivāls “Erots”. “Balttour” ir pirmā “BT 1” rīkotā izstāde, kas pārkāpusi 15 gadu sliekšni. Turklāt 1994. gadā minētā izstāde bija pirmā, ko kopā ar Latvijas Tūrisma aģentu asociāciju rīkoja “BT 1” ģenerāldirektors Viesturs Tīle. Martā piecpadsmito gadskārtu svinēs arī Baltijas reģionālā aktīvās atpūtas un sporta izstāde “Atpūta un Sports”.

Savukārt erotikas festivāla “Erots” apmeklētāji jau desmito gadu pulcēsies Ķīpsalā, lai izklaidētos un baudītu šovprogrammas.

Izstāžu sezona – līdz pat decembrim

Parasti rudens sezonā izstādes notiek no septembra līdz novembrim, taču 2008. gadā tā pagarināta līdz pat decembrim. Turklāt vairākām izstādēm pieaugošais dalībnieku skaits radījis nepieciešamību tās rīkot divās hallēs līdzšinējās vienas vietā. Tā, piemēram, decembrī pirmo reizi izstāde “Tech Industry” notiks divās hallēs. Divu gadu laikā, kopš Ķīpsalā tiek rīkota “Tech Industry”, tā ir attīstījusies, un uzņēmumu lielā interese par dalību

projektā liek to rīkot lielākā platībā. Arī starptautiskā mēbeļu izstāde “Baltic Furniture” šogad notiks divās hallēs.

Jaunajā sezonā atkal aktualizējas jautājums par lielāku izstāžu platību, tādēļ uz izstāžu “Māja I 2008” un “Atpūta un Sports 2008” norises laiku papildus tiks uzstādīta moderna 4000 m² liela halle, kas

tiks vesta no Zviedrijas. Halle būs aprīkota ar cieto grīdas segumu, kā arī mūsdienīgām ventilācijas un apsildes sistēmām, nodrošinot dalībniekiem augstāku komforta līmeni.

Reaģējot uz dalībnieku pieaugumu izstādēs, tiek veiktas arī izmaiņas izstāžu regularitātē. Pirmo reizi izstādes “Drošam darbam” un “Vide un Enerģija”, kas līdz šim notikušas ar regularitāti reizi divos gados, notiks katru gadu. Tas izlemts, pētot tirgus attīstības dinamiku un pieprasījumu.

Ieguldījumi izstāžu kompleksa attīstībā un satiksmes uzlabošanā

Šajā gadā pārmaiņas piedzīvos arī Starptautiskais izstāžu centrs Ķīpsalā. Vasarā tiks paplašināta halle Nr. 1. Savukārt otrajā hallē ir būtiski uzlabota ventilācijas sistēma, ko novērtēs izstāžu dalībnieki un apmeklētāji. Plānots, ka hallē Nr. 2 esošais balkons tiks pārbūvēts par konferenču zāli ar 400 sēdvietām. Līdz ar to izstāžu centrs varēs klientiem piedāvāt vēl vienu stacionāru, kvalitatīvu un mūsdienīgu konferenču zāli.

Pērn Ķīpsalas uzņēmēji un RTU Arhitektūras un pilsētplānošanas fakultāte parakstīja sadarbības hartu, kas līdzās mērķim padarīt Ķīpsalas teritoriju pievilcīgāku un draudzīgāku tās iedzīvotājiem un uzņēmumiem, paredz arī meklēt risinājumus satiksmes uzlabošanai.

Plānots Rīgas domē iesniegt priekšlikumus par izmaiņām satiksmes organizācijā, jo Ķīpsalā pasākumu laikā ir lieli sastrēgumi un neracionāla transporta plūsmas novirzīšana. Hartas parakstītāji problēmas risinājumu saredz, veicot izmaiņas satiksmes organizācijā – Ķīpsalas ielā izveidot divu joslu kustību halles virzienā, bet centra virzienā – vienu.